

UCHWAŁA TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO

z dnia 6 listopada 1991 r.

w sprawie wykładni przepisów: art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym, art. 16¹ ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym, art. 59 § 6 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1989 r. o zmianie ustaw — Prawo o ustroju sądów powszechnych, o Sądzie Najwyższym, o Naczelnym Sądzie Administracyjnym, o Trybunale Konstytucyjnym, o ustroju sądów wojskowych i Prawo o notariacie.

Trybunał Konstytucyjny w pełnym składzie:

przewodniczący: M. Tyczka — prezes Trybunału Konstytucyjnego,

sędziowie Trybunału Konstytucyjnego: T. Dybowski, K. Działocha, H. Groszyk, L. Łukaszuk, W. Łączkowski, R. Orzechowski (sprawozdawca), J. Zakrzewska, A. Zoll (sprawozdawca)

po rozpatrzeniu, na posiedzeniu w dniu 6 listopada 1991 r., w trybie art. 11a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 22, poz. 98 z późniejszymi zmianami) wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich o ustalenie powszechnie obowiązującej wykładni przepisów:

- art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 1990 r. Nr 26, poz. 153 i Nr 53, poz. 306 oraz z 1991 r. Nr 83, poz. 371 i Nr 100, poz. 443),
- art. 16¹ ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 22, poz. 98, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1989 r. Nr 34, poz. 178 i Nr 73, poz. 436, z 1990 r. Nr 3, poz. 16, Nr 6, poz. 35 i Nr 34, poz. 198 oraz z 1991 r. Nr 7, poz. 24 i Nr 83, poz. 371),
- art. 59 § 6 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 1990 r. Nr 23, poz. 138, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306 i Nr 89, poz. 517 oraz z 1991 r. Nr 55, poz. 234 i Nr 100, poz. 443),
- art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1989 r. o zmianie ustaw — Prawo o ustroju sądów powszechnych, o Sądzie Najwyższym, o Naczelnym Sądzie Administracyjnym, o Trybunale Konstytucyjnym, o ustroju sądów wojskowych i Prawo o notariacie (Dz. U. Nr 73, poz. 436),
- w szczególności przez wyjaśnienie:

- 1) charakteru i roli prawa powrotu sędziego na zajmowane poprzednio stanowisko lub alternatywnego prawa otrzymania stanowiska równorzędnego poprzednio zajmowanemu,

- 2) pojęcia i zakresu „przeszkód prawnych” uzasadniających odmowę korzystania z praw wyżej określonych,
- 3) pojęć „stanowisko zajmowane poprzednio” i „stanowisko równorzędne poprzednio zajmowanemu”,
- 4) kto (jaki organ) i przy zachowaniu jakiego trybu może podejmować decyzje o przywróceniu sędziego na stanowisko poprzednio zajmowane lub o zapewnieniu mu stanowiska równorzędnego poprzednio zajmowanemu,
- 5) czy i jakie prawo do obrony przysługuje w powyższych sprawach sędziemu, w szczególności w wypadku decyzji nie uwzględniającej jego wniosku w sprawie powrotu na stanowisko zajmowane poprzednio lub otrzymania stanowiska równorzędnego poprzednio zajmowanemu,

ustalił,

co następuje:

- 1) wynikające z powyższych przepisów prawo powrotu sędziego na stanowisko zajmowane poprzednio lub otrzymania stanowiska równorzędnego poprzednio zajmowanemu w związku z:
 - odwołaniem na skutek zrzeczenia się dotychczasowego stanowiska sędziego Sądu Najwyższego, sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego, sędziego sądu powszechnego oraz sędziego Trybunału Konstytucyjnego,
 - upływem kadencji sędziego Trybunału Konstytucyjnego,
 - niepowołaniem na sędziego Sądu Najwyższego sędziego Sądu Najwyższego kadencji, która upłynęła w dniu 30 czerwca 1990 r.,
 stanowi w swojej treści zagwarantowane przez wspomniane przepisy ustawowe prawo podmiotowe sędziów wymienionych wyżej sądów i sędziów Trybunału Konstytucyjnego; prawo to obejmuje powrót na poprzednio zajmowane stanowisko sędziowskie, jak też powrót na poprzednio zajmowane inne stanowisko poza strukturą sądów, bądź otrzymanie stanowiska równorzędnego po-

przednio zajmowanemu; odnosi się do sędziów, którzy na skutek zrzeczenia się dotychczas zajmowanego stanowiska sędziowskiego odwołani zostali po wejściu w życie tych przepisów, a gdy prawo to łączy się z upływem kadencji — odnosi się do sędziów, których upływ kadencji ma miejsce po wejściu w życie wspomnianych przepisów; realizacja tego prawa następuje w wyniku wniosku w tej sprawie zainteresowanego sędziego wobec właściwego w tych sprawach organu, złożonego w formie pisemnej, najpóźniej bezpośrednio po odwołaniu z zajmowanego dotychczas stanowiska bądź bezpośrednio po upływie kadencji;

- 2) w wypadku gdy w grę wchodzi powrót sędziego na zajmowane poprzednio stanowisko sędziowskie, odmowa powołania na takie stanowisko z powodu istnienia „przeszkód prawnych” może mieć miejsce jedynie w wypadku niespełnienia przez zainteresowanego wymagań ustawowych o charakterze osobistym, warunkujących powołanie na to stanowisko;
- 3) przez użyte w przepisach objętych niniejszą wykładnią określenie „stanowisko zajmowane poprzednio” w odniesieniu do zajmowanego poprzednio stanowiska sędziowskiego rozumieć należy stanowisko sędziowskie w konkretnym sądzie, w którym orzekał zainteresowany przed powołaniem (wybraniem) go na zajmowane ostatnio stanowisko sędziowskie, z którego został następnie odwołany na skutek zrzeczenia się tego stanowiska, bądź gdy stanowisko, na które został powołany (wybrany), wygasło na skutek upływu kadencji; określenie „stanowisko zajmowane poprzednio” w odniesieniu do poprzedniego zajmowanego stanowiska sędziowskiego nie obejmuje stanowisk o charakterze funkcyjnym (prezesa, wiceprezesa, przewodniczącego wydziału); w kwestii użytego w przepisach objętych niniejszą wykładnią określenia „stanowisko równorzędne poprzednio zajmowanemu” należy przede wszystkim przyjąć, iż prawo do otrzymania takiego stanowiska jest prawem zastępczym w stosunku do prawa powrotu na stanowisko zajmowane poprzednio i wchodzi w grę, gdy mimo braku przeszkód prawnych nie może być z innych istotnych i obiektywnych przyczyn zrealizowane prawo powrotu na stanowisko zajmowane poprzednio; spełnianie przez zainteresowanego wymogów osobistych do powrotu na stanowisko zajmowane poprzednio stanowi podstawę do otrzymania stanowiska równorzędnego poprzednio zajmowanemu; może być powierzony za zgodą zainteresowanego w strukturze organizacyjnej sądów określenie „stanowisko równorzędne poprzednio zajmowanemu” oznacza stanowisko sędziowskie w innym sądzie tego samego rzędu;
- 4) powrót sędziego na stanowisko sędziowskie zajmowane poprzednio lub otrzymanie stanowiska sędziowskiego równorzędnego poprzednio zajmowanemu następuje w drodze powołania przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa; wniosek zainteresowanego w sprawie powrotu na stanowisko poprzednio zajmowane lub otrzymania stanowiska równorzędnego poprzednio zajmowanemu przedkładany jest bezpośrednio Krajowej Radzie Sądownictwa; Krajowa Rada Sądownictwa nie może odmówić przedstawienia

wniosku w tej sprawie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, a Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej nie może odmówić powołania zainteresowanego na stanowisko sędziowskie zajmowane poprzednio lub na stanowisko sędziowskie równorzędne poprzednio zajmowanemu, jeżeli nie ma po temu przeszkód prawnych; wnioski zainteresowanych o powrót na poprzednio zajmowane stanowisko sędziowskie lub o powierzenie stanowiska sędziowskiego równorzędnego poprzednio zajmowanemu Krajowa Rada Sądownictwa rozpatruje zgodnie z art. 1 ust. 2 i art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1989 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. Nr 73, poz. 435 i z 1990 r. Nr 53, poz. 306), w trybie ustalonym dla działania Rady przez tę ustawę oraz w wydanych na jej podstawie (art. 10 ust. 2) regulaminie o szczegółowym trybie działania Rady; jednym ze składników wspomnianego szczegółowego trybu działania Rady powinien być wymóg formy pisemnej, zarówno gdy chodzi o wnioski przedstawione Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej w kwestii powoływania na stanowiska sędziowskie, jak też gdy chodzi o informowanie zainteresowanych o stanowisku Rady do składowanych jej wniosków w kwestii powrotu na poprzednio zajmowane stanowisko sędziowskie lub otrzymania stanowiska sędziowskiego równorzędnego stanowisku poprzednio zajmowanemu, a w wypadku dostrzeżenia przez Radę istniejących po temu przeszkód prawnych — wymóg równoczesnego poinformowania o istnieniu tych przyczyn oraz o odmowie z tego powodu przedstawienia wniosku w sprawie powołania zainteresowanego na nowe stanowiska sędziowskie;

- 5) postępowanie przed Krajową Radą Sądownictwa w sprawach objętych niniejszą wykładnią w świetle przepisów ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa jest swoistym postępowaniem jednoinstancyjnym, nie przewidującym ex lege ani zwyczajnych, ani nadzwyczajnych środków prawnych od rozstrzygnięć Rady; ta ostatnia okoliczność nakłada na Radę obowiązek szczególnej wnikliwości w prowadzeniu postępowania wyjaśniającego, poprzedzającego podjęcie rozstrzygnięcia, w celu wyjaśnienia wszystkich okoliczności sprawy, w tym w razie potrzeby z udziałem zainteresowanego; zarazem ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa nie zawiera jakichkolwiek ograniczeń w kwestiach zmiany przez Radę swoich uchwał zawierających ujawnione po ich podjęciu błędne rozstrzygnięcia, rodzące ujemne konsekwencje dla zainteresowanego; na tej zasadzie nie można wyłączyć dopuszczalności żądania przez zainteresowanego ponownego rozpatrzenia negatywnie rozstrzygniętej sprawy powrotu na poprzednio zajmowane stanowisko sędziowskie lub otrzymania stanowiska równorzędnego poprzednio zajmowanemu, a w konsekwencji ponownego rozpatrzenia sprawy przez Radę.

Przewodniczący: *M. Tyczka*

Prezes Trybunału Konstytucyjnego

Sędziowie: *T. Dybowski, K. Działocha, H. Groszyk, L. Łukaszuk, W. Łączkowski, R. Orzechowski, J. Zakrzewska, A. Zoll*